

DOF's arbejdsrapport fra
Projekt Hedehøg

www.dof.dk/projekthedehoeg

Hedehøg i Danmark 2020

Lars Maltha Rasmussen,
Aage Matthiesen, Jesper Leegaard,
Svend Anker Schwebs, Iben Hove
Sørensen, & Timme Nyegaard



Datablad

| | |
|------------------|---|
| Titel | Hedehøg i Danmark 2020. DOF's arbejdsrapport fra Projekt Hedehøg. |
| Forfattere | Lars Maltha Rasmussen, Aage Matthiesen, Jesper Leegaard, Svend Anker Schwebs, Iben Hove Sørensen & Timme Nyegaard. |
| Udgiver | Dansk Ornitologisk Forening, BirdLife Denmark. |
| Projektleder | Timme Nyegaard, timme.nyegaard@dof.dk |
| Projektansvarlig | Mark Desholm |
| Fotos | Fotografer: Aage Matthiesen og Lars Maltha Rasmussen. Fotos i rapporten kan benyttes efter aftale med fotografen. Forsiden: Projektmedarbejder Svend Anker Schwebs inspicerer hegnet ved en rede i en rapsmark. Foto: Aage Matthiesen. Fotografer: Aage Matthiesen and Lars Maltha Rasmussen Front page: Svend Anker Schwebs is inspecting the fence around a nest in a rapeseed field. Photo: Aage Matthiesen. |
| Bedes citeret | Rasmussen, L.M., A. Matthiesen, J. Leegaard, S.A. Schwebs, I.H. Sørensen, & T. Nyegaard, 2020. Hedehøg i Danmark 2020. DOF's arbejdsrapport fra Projekt Hedehøg. Dansk Ornitologisk Forening. |
| Findes på | https://pub.dof.dk/hedehoeg_i_danmark_2020 |

Dansk Ornitologisk Forening
Vesterbrogade 138–140
1620 København V
Tlf. 33 28 38 00
Mail: dof@dof.dk



**Dansk
Ornitologisk
Forening**

BirdLife
D A N M A R K

Indhold

| | |
|---|----|
| Sammenfatning af ynglesæsonen 2020..... | 2 |
| Summary in English | 5 |
| Undersøgelsesområde og metoder..... | 6 |
| Antallet af ynglepar i 2020..... | 7 |
| Vejret i yngletiden | 9 |
| Redehabitat og tidspunkt for æglægning/udflyvning | 11 |
| Redebeskyttelse og ynglesucces | 13 |
| Fotografer og fuglebeskyttelse | 18 |
| Feltarbejdets udførelse..... | 21 |
| Samarbejdspartnere | 22 |
| Litteratur..... | 24 |



*Jesper Leegaard, projektmedarbejder, med en af de ringmærkede unger ved Ottersbøl 30. juli 2020.
Jesper Leegaard, with one of the ringed young at Ottersbøl July 30th 2020.*

Sammenfatning af ynglesæsonen 2020

Antallet af ynglende hedehøge i Danmark var i 2020 på 19-20 par, alle i det sydvestlige Jylland. Der var 13 sikre par, hvoraf kun 6 par producerede 18 flyvefærdige unger. Dertil kom 6 sandsynlige og 1 muligt par. Det var langt færre par end i 2018 og 2019, og antallet af udflyjende unger var under en tredjedel af sidste års resultat. Hermed tangerer 2020 de dårligste ynglesæsoner de sidste 20 år. Der var 5 par med tilsammen 17 æg eller unger, hvor rederne blev præderet. Derudover var der 2 par, hvor reden blev opgivet, og yderligere 5 par, som formodes at have ynglet, men som formentlig opgav inden reden blev fundet. Der kan være flere årsager til det dårlige resultat. Manglende føde, kraftige regnskyl og i et tilfælde måske mange menneskelige forstyrrelser nær reden.

Vejret var ret gennemsnitligt i 2020, men der var flere dage med kraftige regnskyl, som kan have kostet unger livet, specielt i indlandet. Høsten af vinterbyg og skårlægningen af raps startede til normal tid i juli, mens høsten af vinterhvede skete på rekordtid i begyndelsen af august, hvor vejret var stabilt varmt og tørt i en periode.

I alt 11 reder blev hegned, hvoraf 3 reder alligevel blev præderet til trods for beskyttelsen, og yderligere tre kuld blev opgivet. En rede, der blev markeret for at undgå ødelæggelse ved høstarbejde, men hvor vi ikke fik lov at hegne, blev præderet inden høsten. Alle udflyjende unger på nær én fløj fra hegnede reder.



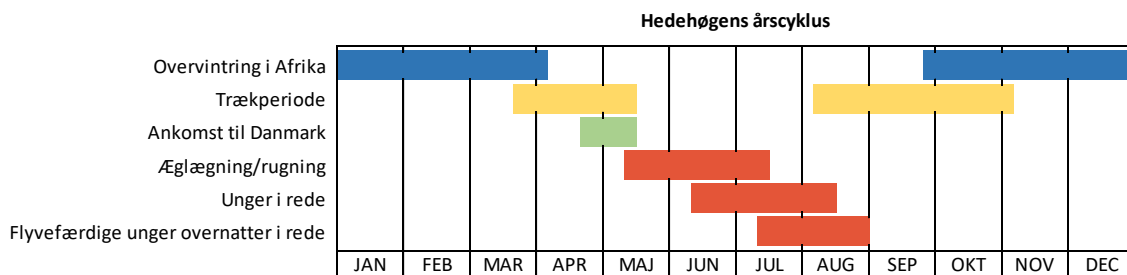
En voksen hun hedehøg letter fra marken kort før trækket til Afrika. Lindet Skov d. 21. august 2020. Foto: Aage Matthiesen.

An adult female taking off from a field shortly before the migration to Africa. Lindet Skov, August 21st 2020. Photo: Aage Matthiesen.

Trods en god indsats med redebeskyttelsen var yngleresultatet i 2020 ringe, men uden hegningen ville det samlede antal flyvefærdige unger sandsynligvis have været endnu lavere. I 2020 var de få succesfulde reder især koncentreret på to lokaliteter øst for Ballum Enge.

En næsten overvældende interesse blandt fuglefotografer for at få gode nærbilleder af de elegante fugle, betød at der i en længere periode næsten dagligt var parkeret en eller flere biler ganske tæt på en af rederne. Endda blev der opsat et fotoskjul i vejkanten. Vi er meget bekymrede for, at fotointeresserede vil kompromittere Projekt Hedehøgs bestræbelser for at beskytte ynglefuglene og ødelægge vores gode samarbejde med de lokale lodsejere og naboer til hedehøgene. Derfor opfordrer vi fotografer til at samarbejde med os i projektet om at beskytte hedehøgene, og vi henstiller fotografer til fremover at holde en minimumsafstand på 100 m til reder. Vi ser os desværre nødsaget til at registrere fotografer, som ikke tager de nødvendige hensyn til beskyttelsen af fuglene. Vi håber desuden, at fotografer og andre observatører vil hjælpe os ved at rapportere oplysninger om fuglenes forekomst og aflæsninger af mærkede fugle.

Der blev iagttaget rekordmange 2K hedehøge i Sydvestjylland i 2020 (etårige fugle klækket i 2019). Hunner kan yngle som 2K, mens hanner skal være ældre. Disse ikke-ynglende ungfugle er forhåbentligt en indikation på, at flere fugle vil forsøge at yngle i 2021.



Hedehøgens årscyklus. Det er i perioden fra starten af æglægning i midten af maj og til slutningen af august at Projekt Hedehøg har en aktiv redebeskyttelse markeret med rødt.

The annual cycle of Montagu's Harrier. Active nest protection takes place during the three phases marked in red. The phases are (from top): Wintering in Africa, Migration, Arrival to Denmark, Egg laying/incubation, Chicks in nest, Fledged young using nest at night.



Hedehøg han har fanget en sanglærke, en af de almindeligt ynglende småfugle i marsken. Sdr. Farup Enge 8. juni 2020. Foto: Aage Matthiesen.

A male Montagu's Harrier has caught a skylark, one of the common passerines breeding in the marshlands. Sdr. Farup Enge June 8th 2020. Photo: Aage Matthiesen.

Summary in English

The number of breeding pairs of Montagu's Harrier in Denmark was 19-20 pairs in 2020, all concentrated in southwestern Jutland. 18 young fledged from only 6 nests, while seven nests failed. Another 6 territorial pairs and 1 possible pair occurred. This was fewer pairs than in 2018 and 2019, and the success was significantly reduced compared with the two previous years, resulting in 2020 being close to the poorest breeding season for 20 years. As many as 5 pairs with a total of 17 eggs or chicks were predated. Another two nests were abandoned, and additionally 5 territorial pairs, which are presumed to have attempted breeding, probably abandoned the nest before it was found. Other reasons for the poor result could be poor food supply, heavy rainfall and in one case perhaps too much disturbance near the nest.

The weather was close to normal in 2020, but several days with heavy rain showers occurred, which may have killed nestlings, especially on inland sites. The harvest of winter barley and the mowing of rapeseed started as usual in July, while the winter wheat harvest was over in record time early August, during a stable period of hot and dry weather.

In total 11 nests were fenced to protect against ground predators, but 3 nests were nevertheless predated and another three fenced nests abandoned for unknown reasons. A nest that was marked to protect against farming activities, as the owner did not allow a fence for an effective nest protection, was predated. All fledglings but one flew from fenced nests.

Despite the diligent nest protection, the 2020 breeding output was very poor, but without the fence protection, the total number of fledglings would probably have been even lower.

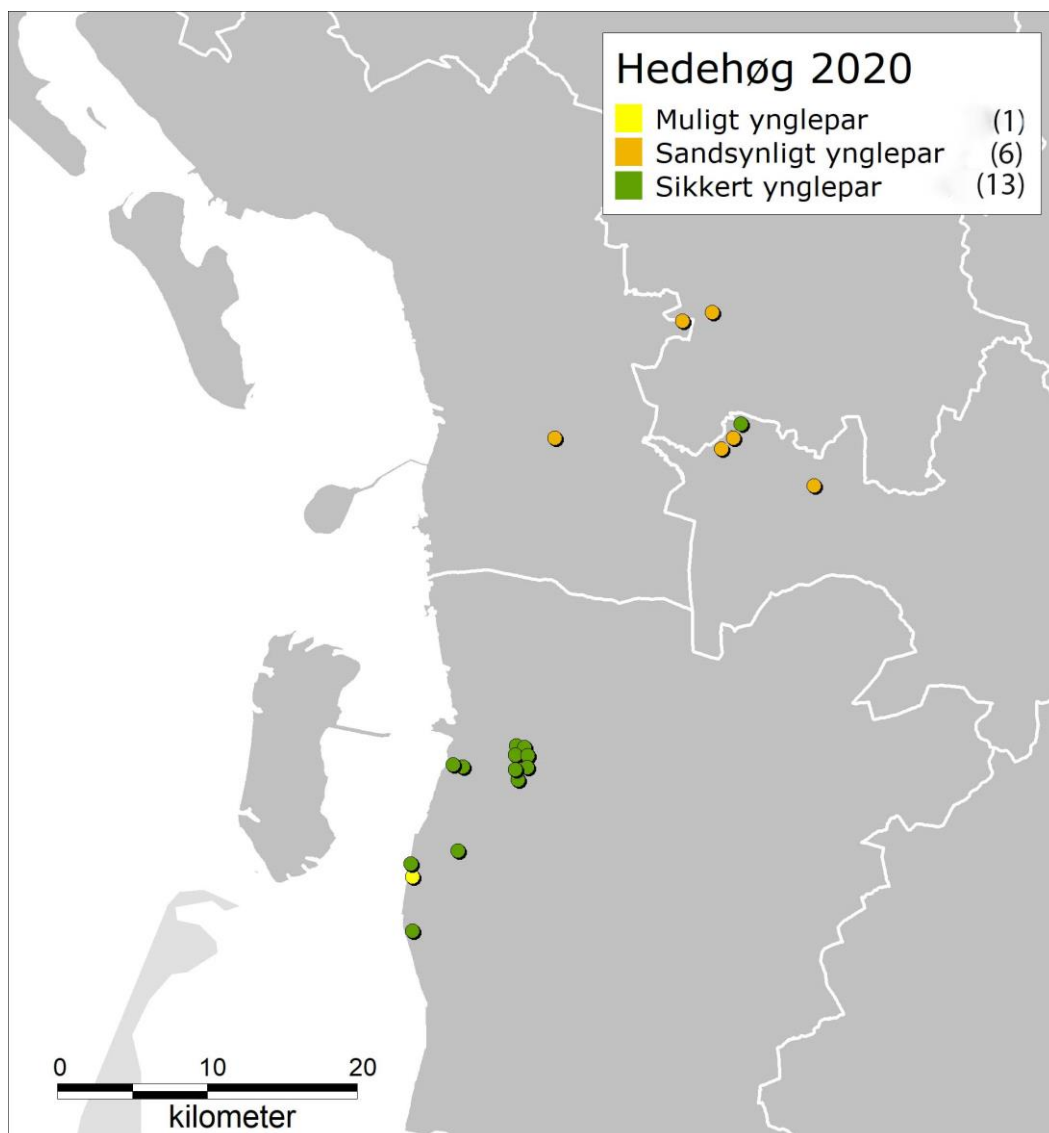
In 2020, the few successful nests were mainly concentrated at two sites. As a result of an almost overwhelming interest among photo enthusiasts to get good close-ups of the elegant birds, daily one or more cars were parked quite close to one of the nests for a larger part of the season. A photo hide was on one occasion erected at the roadside.

We are very concerned that photo enthusiasts will compromise our efforts to protect the harriers and our good cooperation with the local landowners and neighbors. Therefore, we encourage photographers to collaborate with us to protect the harriers and help us with information on observations and readings of colour ringed birds. We recommend photographers to keep a minimum distance of 100 m to nests and we intend to register photographers, who do not take the necessary consideration to protect the birds.

A record number of 2CY Montagu's harriers were observed in southwestern Jutland in 2020. Females may breed as 2CY, while males must be older. Hopefully, the presence of the non-breeding birds indicates a possible increase in breeding birds in 2021.

Undersøgelsesområde og metoder

Undersøgelsesområdet for Projekt Hedehøg har omfattet hedehøgens kendte yngleområder i det sydvestlige Jylland i 2020: Vadehavets marskområder fra Landegrænsen til Ribemarsken i nord, og områder i indlandet ved Skærbæk, områder syd og nord for Gram og langs Ribe Å og Fladså (Figur 1). I hedehøgenes ankomst- og etableringsperiode fra slutningen af april til slutningen af maj samt i rede- og ungeperioden er følgende områder desuden besøgt: Rømø, Tøndermarsken, områder langs Sønderåen til Frøslev Mose, baglandet bag Rejsbydiget og herfra mod nord til Esbjerg. Der er fulgt op på andre observatørers observationer af hedehøge i DOFbasen fra potentielle yngleområder. Der er i få tilfælde benyttet en drone til at lokalisere en rede (Figur 3). Den benyttede metodik er beskrevet i Monitoringsvejledning for Hedehøg (Rasmussen et al. 2007), der er udarbejdet som et led i DOF's Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle.



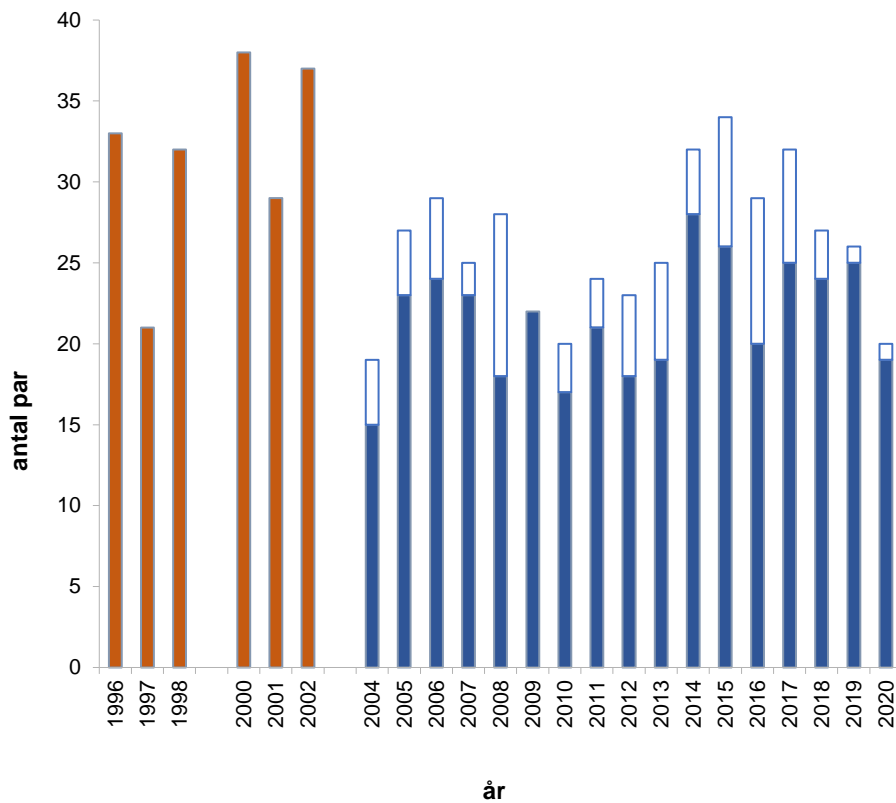
Figur 1. Forekomsten af 13 sikre, 6 sandsynlige og et muligt ynglepar af hedehøge i Danmark i 2020.

The distribution of the 13 confirmed breeding pairs, 6 territorial pairs and 1 possible breeding pair of Montagu's Harrier in Denmark 2020 (yellow = possible, orange = territorial, green = confirmed breeding).

Antallet af ynglepar i 2020

Antallet af ynglepar i det sydvestlige Jylland var i 2020 på 19-20 par. Der blev registreret 13 sikre 13 sikre par. Dertil kommer 6 sandsynlige par og et muligt par (

Tabel 1 og Figur 2). Der foreligger ikke oplysninger om yngleforsøg uden for Sydvestjylland og projektets tal er derfor også det samlede antal ynglepar for Danmark i 2020. Det var det laveste antal ynglepar i 10 år.



Figur 2. Antallet af ynglepar af hedehest i perioden 1996-2020. Ingen data fra 1999 og 2003. Rød: Alle par. Blå: Sikre og sandsynlige par. Hvid: Mulige par.

The number of breeding pairs of Montagu's Harrier in Denmark during 1996-2020. No data from 1999 and 2003. Red: all pairs. Blue confirmed and territorial pairs. White: probable pairs.

Tabel 1. Registreringerne af ynglende hedehøg i Danmark i 2020 med angivelse af redehabitat, kuld størrelse, ynglesucces og status for beskyttelse. Oplysninger om et opgivet yngleforsøg er angivet, hvor dette er direkte observeret eller sandsynliggøres af, at fuglene forsvandt fra lokaliteten. Prædation er kun anført, hvor dette blev konstateret med sikkerhed.

The observations of breeding Montagu's Harriers in Denmark in 2020. Indicated are nesting habitats (Afgørde), number of fledged young (antal udfløjne unger), breeding probability, success and predation. Information on unsuccessful breeding attempts is indicated where this was positively observed or probable when breeding pairs disappeared from the site. Predation is indicated only where this was documented.

| Stednavn | Afgørde | Kuld størrelse | Antal udfløjne unger | Muligt ynglepar | Sandsynligt ynglepar | Sikkert ynglepar | Opgivet ynglepar | Prædation | Hegning | Ringmærkning |
|-------------------|-----------|----------------|----------------------|-----------------|----------------------|------------------|------------------|-----------|---------|--------------|
| Lintrup | hvede | | 0 | | x | | x | | | |
| Hjortvad | hvede | | 0 | | x | | x | | | |
| Fole Præsteskov N | hvede | 5 | 3 | | | x | | | 8/6 | 15/7 |
| Fole Præsteskov S | hvede | | | | x | | x | | | |
| Ribe Østerå | natur | | 0 | | x | | x | | | |
| Fole V | hvede | | | | x | | x | | | |
| Gram | ukendt | | | | x | | x | | | |
| Ottersbøl Ju N | raps | 3 | 0 | | | x | x | x | 23/6 | |
| Ottersbøl Ju M | raps | 3 | 1 | | | x | | | 17/6 | 30/7 |
| Ottersbøl Ju S | raps | 4 | 4 | | | x | | | 17/6 | 9/8 |
| Ottersbøl Vo N | vinterbyg | 3 | 0 | | | x | x | x | 9/6 | |
| Ottersbøl Vo S | rug | 4 | 4 | | | x | | | 9/6 | 15/7 |
| Ballum Enge V | græs | 1 | 0 | | | x | x | | 27/5 | |
| Ballum Enge Ø | græs | 3 | 0 | | | x | x | | 29/5 | |
| Mjolden N | vinterbyg | 5 | 5 | | | x | | | 19/5 | 9/7 |
| Mjolden S | vinterbyg | 5 | 0 | | | x | x | x | 19/5 | |
| Husum-Ballum | vinterbyg | 3 | 0 | | | x | x | x | | |
| Buntje-Ballum N | græs | 2 | 0 | | | x | x | | 21/6 | |
| Buntje-Ballum S | græs | | 0 | x | | | | | | |
| Koldby | hvede | 1 | 1 | | | x | | | | |
| Sum | | 42 | 18 | 1 | 6 | 13 | 13 | 5 | 11 | 5 |

Vejret i yngletiden

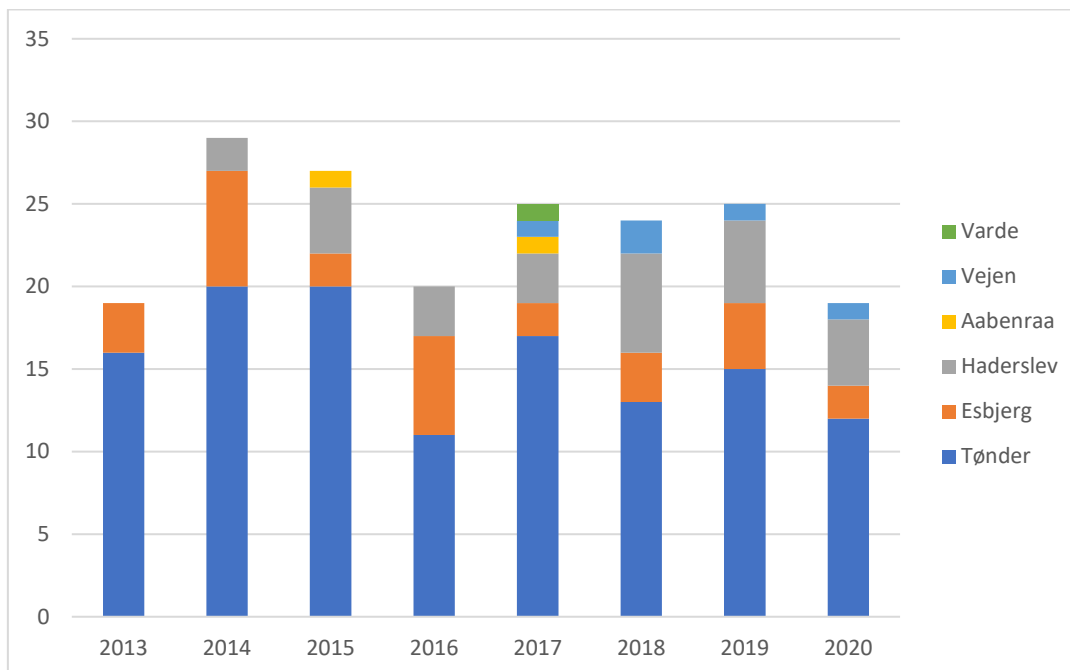
Temperaturerne var tæt på normalen både i april, hvor de første hedehøge ankommer til landet, og i maj, hvor de etablerer sig. Der var til gengæld flere solskinstimer end normalt. Det solrige vejr med temperaturer over normalen fortsatte i juni, mens juli blev både meget koldere, mere regnfuld og mere solfattig end juni. Første halvdel af august var præget af højsommervejr med meget sol og høje temperaturer, mens anden halvdel af august blev mere regnfuld. Der var skybrud ved flere lejligheder: 22. maj, 4. juni og 19. juni og særligt kraftigt 4. juli og igen 19. juli. (Kilde: DMI 2020). Skybruddene i slutningen af juni og i juli kan have været særligt problematisk for overlevelsen af ungerne i rederne.



Figur 3. En rede med tre æg i en meget vanskeligt tilgængelig og uoverskuelig rapsmark blev med held lokaliseret vha. en drone Ottersbøl 17, juni 2020. Foto: Aage Matthiesen.

A nest with 3 eggs located in a rape field with the help of a drone, Ottersbøl June 17th 2020. Photo: Aage Matthiesen.

I lighed med 2019 fordelte yngleparrene sig i to grupper: De kystnære i området omkring Ballummarsken, og i indlandet i et område omkring Fole. Det var bemærkelsesværdigt at de fleste par i indlandet opgav og kun et enkelt par her fik unger på vingerne. Derimod var ynglesuccessen bedre i kerneområdet ved Mjolden og Ottersbøl. En mulig forklaring kunne være kraftige regnskyl i indlandsområdet. Der var ingen ynglepar mod syd omkring Tøndermarsken eller i grænseområdet. Der var usædvanligt få observationer af hedehøge på Vadehavsøerne, og ingen tegn på ynglefugle her. Derimod blev der set usædvanligt mange 2K-fugle i marskområderne (ungfugle fra sidste år). Yngleparrene fordelte sig på de fire kommune Tønder, Esbjerg, Vejen og Haderslev med langt flest i Tønder Kommune (Figur 4).



Figur 4. Fordelingen af sikre/sandsynlige par hedeheg på kommuner 2013-2020.

The distribution of confirmed/territorial breeding pairs of Montagu's Harrier on Danish Municipalities 2013-2020.



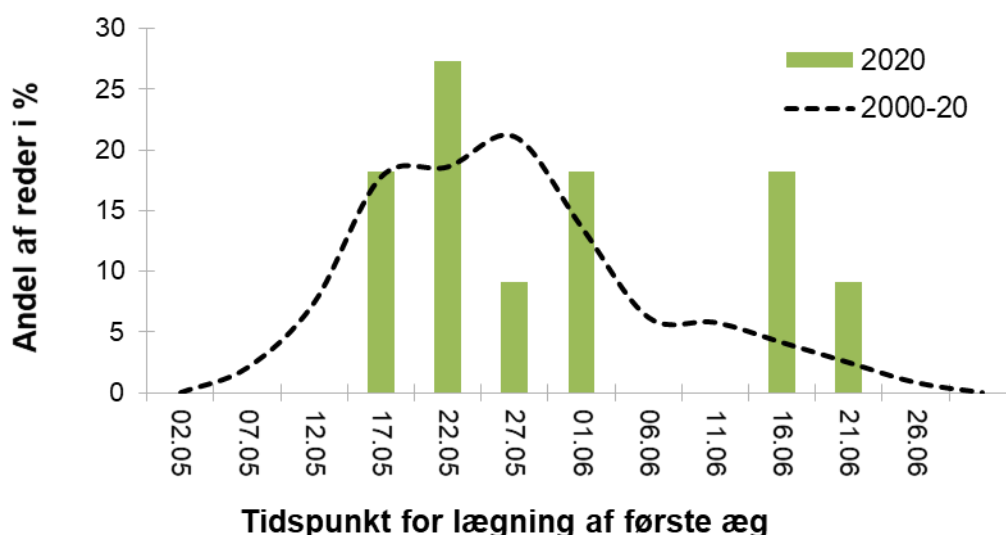
Byttelevering 19. august 2020 ved Ottersbøl. Foto: Aage Matthiesen.

Male delivers food August 19th 2020 at Ottersbøl. Photo: Aage Matthiesen.

Redehabitat og tidspunkt for æglægning/udflyvning

For 11 reder er der beregnet et tidspunkt for lægning af første æg ud fra tidspunktet for fuldlægning, klækning eller udflyvningstidspunkt (Figur 5). Kun 6 af disse kuld fik dog unger på vingerne. 2020 var et særligt sent år. Æglægningstidspunktet er beregnet ved at antage, at rugetiden er 30 dage, og ungetiden er 30 dage. Tidspunktet for sidste udflyvne unge ligger derfor ca. 2 måneder efter æglægningstidspunktet, og er af betydning for at vurdere effekten af redebeskyttelsen i relation til tidspunktet for høsten af de forskellige afgrøder. Høsten gik i fuld gang i 1. halvdel af august, hvor vejret var varmt og solrigt, og de unger der først blev flyvefærdige i august, var alle afhængige af en god redebeskyttelse mod ødelæggelse af landbrugsaktiviteter.

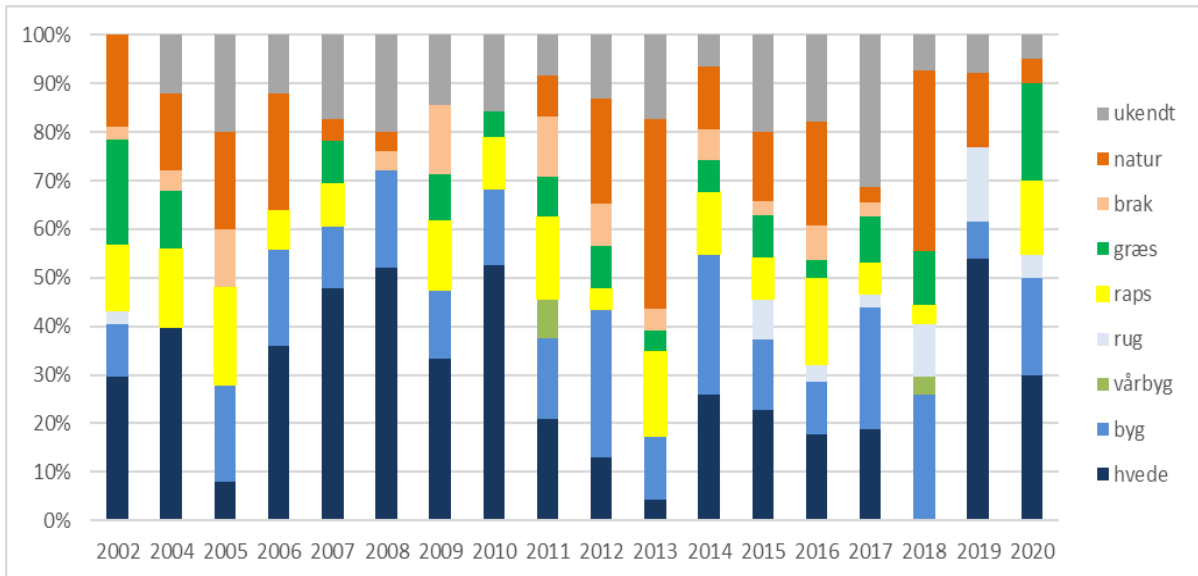
Ligesom i 2019 gik høsten af vinterbygmarkerne i gang i midten af juli, hvor langt under halvdelen af kuldene i vinterbyg var flyvefærdige. Det betød, at lokaliseringen af disse reder og beskyttelsen kunne have stor betydning for at beskytte ungerne mod at gå tabt ved høsten og senere i udflyvningsperioden.



Figur 5. Det beregnede tidspunkt for lægning af første æg i hver af de 11 reder i 2020 sammenlignet med 242 kuld i årene 2000-2020. 2020 var temmelig sen sæson, hvor der var rugning i knapt 55 % af rederne 27. maj. Der var en generel ringe ynglesucces og succesen var nogenlunde lige stor for tidlige som for sene kuld.

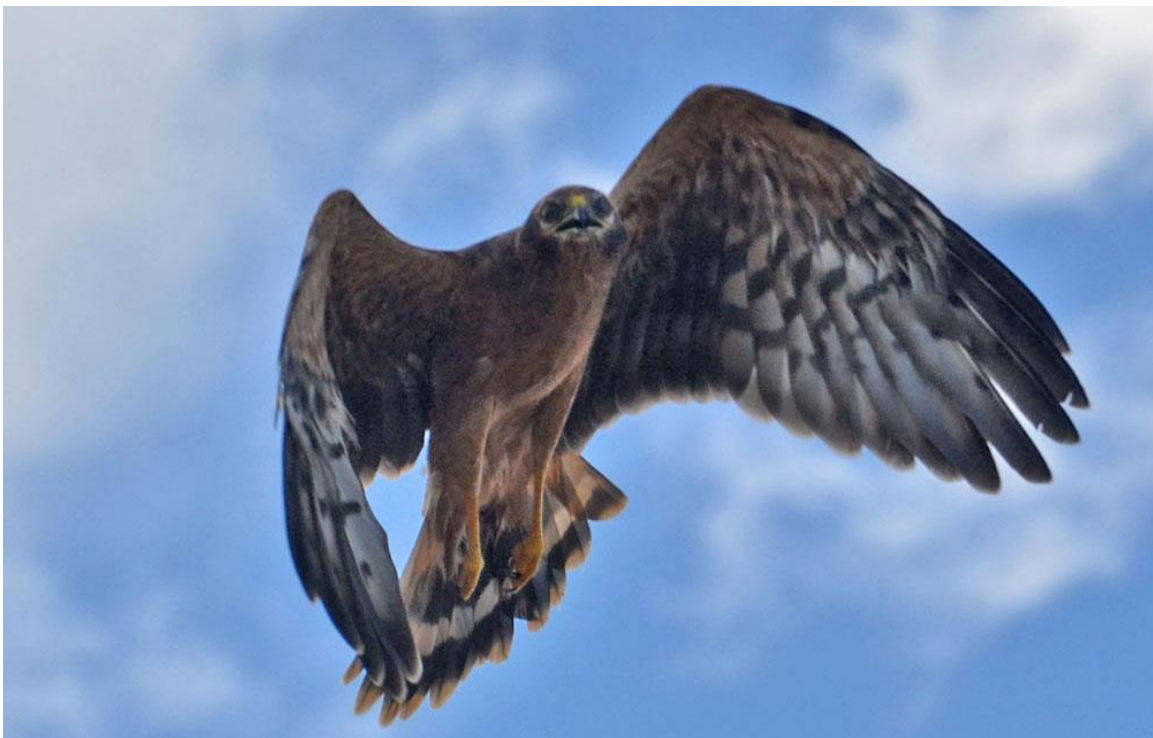
The calculated time for laying of first egg in the 11 nests in 2020, compared with 242 nests in the years 2000-2020. 2020 was a relatively late season, with eggs in only 55 % of the nests on May 27th. The breeding success was the same for early and late breeders.

Vinterhveden kneb med at være tilstrækkelig høj som redehabitat i starten af yngletiden, så alle par påbegyndte rugningen i maj havde rede i vinterbyg, rug eller raps, på nær et enkelt par i vinterhvede (Figur 6). Afgrøderne skal normalt have en højde på 40-50 cm ved æglægningens start. De 4 reder i græsmarker var alle sent påbegyndt, dvs. hen i juni.



Figur 6. Valget af redehabitat for hedehøge i periode 2002-2020. I 2020 var fordelingen: Hvede 6 par, vinterbyg og græs 4 par, 3 par i raps og 1 par i rug og natur.

Relative distribution of nest habitat choice of Montagu's Harriers breeding in Denmark in the period 2002-2020. Labels: ukendt = unknown, natur = not farmed, brak = set-aside, græs = grass, raps = rape, rug = rye, vårbyg = spring barley, byg = winter barley, Hvede = winter wheat.



Figur 7. En unges første flyvetur fra en rede i Ottersbøl 15. juli 2020, betød at den slap for at blive ringmærket. Foto: Lars Maltha.

First flight of a young Montagu's in Ottersbøl that escaped ringing July 15th 2020. Photo: Lars Maltha.



Projektmedarbejder Aage Matthiesen ved en hegning der får strøm fra en lader med solceller. Ottersbøl 15. juli 2020. Foto. Lars Maltha.

Aage Matthiesen showing the solar panel powered fence in Ottersbøl, July 15th 2020. Photo Lars Maltha.

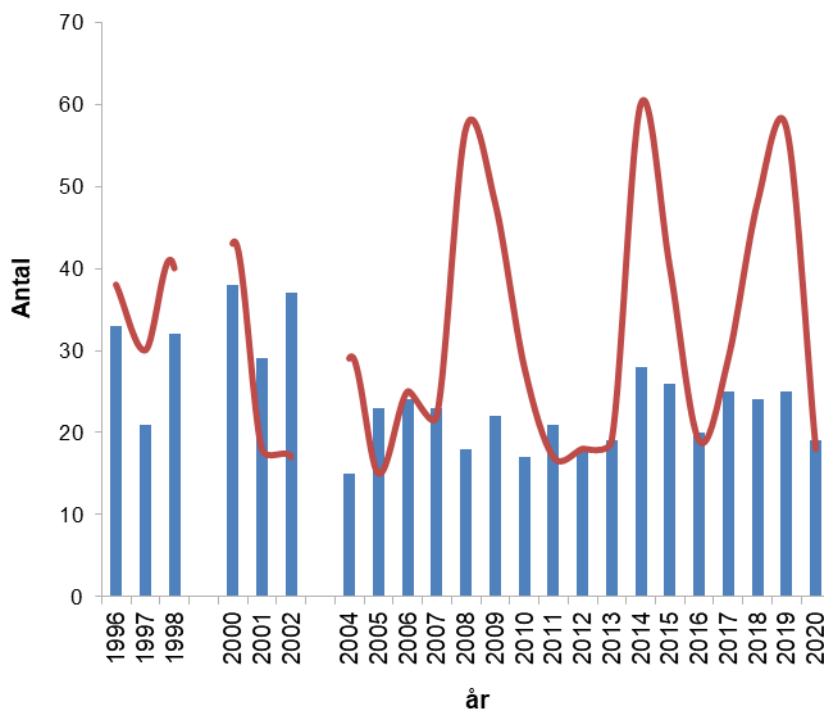
Redebeskyttelse og ynglesucces

Der blev indhegnet 11 reder i afgrøder (vinterhvede 1, vinterbyg 3, raps 3 rug 1, og græs 3) (

) (
Tabel 1).

Der var generelt usædvanligt dårlig ynglesucces i 2020. I 2019, som var et af de tre bedste år, blev der talt 57 flyvefærdige unger, mere end tre gange så mange som de 18 flyvefærdige unger i 2020 (Figur 8). Selv om størstedelen af de lokaliserede reder blev heget, kom der kun flyvefærdige unger fra reden i 5 af de 11 indhegnede reder. Der kom i alt kun 18 unger på vingerne og heraf kom de 17 fra de beskyttede reder i afgrøder.

Ynglesuccessen var meget ringe, og tangerede nogle af de dårligste sæsoner de seneste 20 år (Figur 8). Mange par opgav, og ungerne forsvandt sporeløst i flere reder, ligesom prædation fra fugle (musvåge, rørhøg og krager under mistanke) var ganske betydelig. For de par der lykkedes at få unger på vingerne, var antallet af unger derimod tæt på det normale.



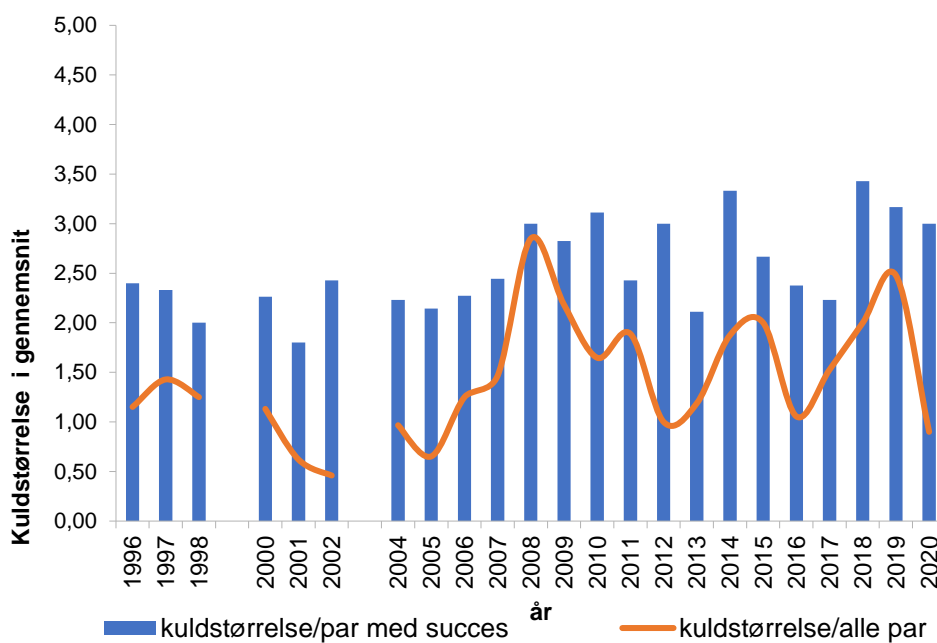
Figur 8. Antallet af flyvefærdige unger sammenlignet med antallet af sikre og sandsynlige ynglepår af hedehøg i perioden 1996-2020.

The number of fledged young (red line) compared with the number of confirmed and territorial breeding pairs (blue columns) of Montagu's Harriers during 1996-2020.

Ud af de 11 sikre og sandsynlige par, der opgav at yngle, blev de 5 reder præderet. Heraf var de 4 hegnede, mens en af disse kun var markeret med pinde. I tre af de hegnede reder var hele kullet forsvundet uden spor af unger eller af prædatoren. I en rede blev musvåge vurderet at være prædatoren ud fra de rester der blev fundet, da et par musvåger yngede ganske tæt på reden (Figur 9). I den sidste hegnede og præderede rede, blev krager mistænkt for at være prædatoren. Vi har endnu til gode at konstatere med sikkerhed at mårhund er prædator, men det er højst sandsynligt, at den forekommer i områderne med ynglende hedehøge.



Figur 9. Benene af en unge præderet af en rovfugl, formentlig en musvåge. Foto: Lars Maltha.
 The legs of a young fallen victim to a bird of prey. Probably a Buzzard. Photo: Lars Maltha.



Figur 10. Den gennemsnitlige kuldstørrelse dvs. antallet af flyvefærdige unger for par med succes (blå) sammenlignet med gennemsnitlige kuldstørrelse for samtlige par (rød) i perioden 1996-2020. Der er ingen data fra 1997 og 2003.

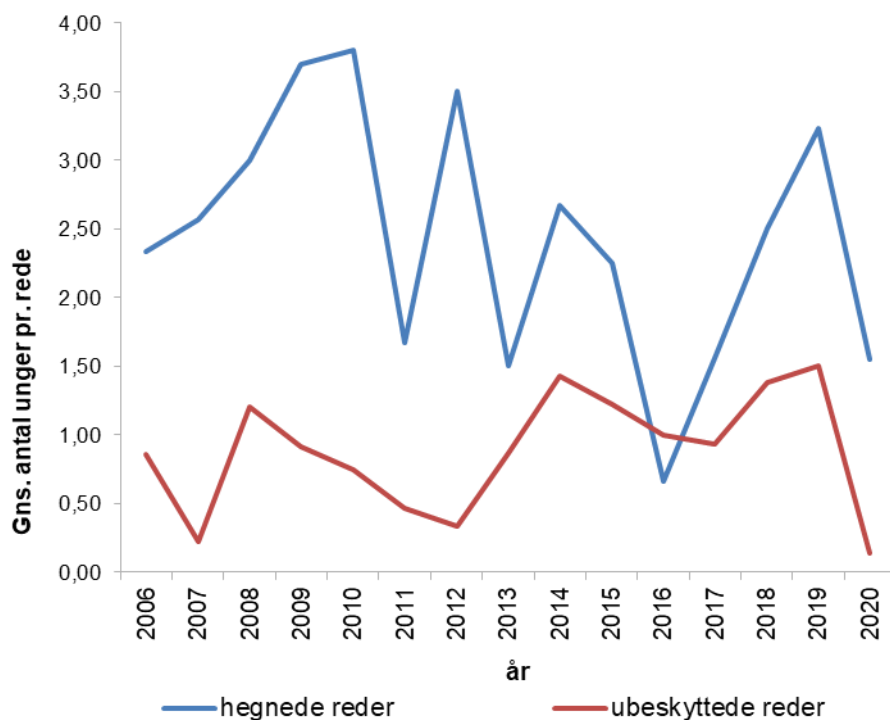
Average clutch size for successful breeding pairs (blue columns) compared with the average clutch size for all pairs (red line) during 1996-2020. No data in the years 1997 and 2003.



Små unger i en rede ved Otterbøl 17. juni 2020. Foto: Aage Matthiesen.

Small chicks in a nest in Ottersbøl, June 17th 2020. Photo: Aage Matthiesen.

Kuldstørrelsen, dvs. antallet af flyvefærdige unger for de succesfulde par var i 2020 på 3 unger i gennemsnit trods den generelt lave ynglesucces (Figur 10). Kuldstørrelsen for samtlige par afspejler, at et større eller mindre antal par mislykkes med deres yngleforsøg. Udtagelsen er 2008, hvor næsten alle par havde ynglesucces. Generelt har reder beskyttet bag hegn en større succes end reder, der ikke er hegnet (Figur 11). 2016 adskiller sig i den sammenhæng, da der kun blev hegnet 3 reder dette år, og hvor mange æg/unger alligevel gik tabt.



Figur 11. Det gennemsnitlige antal flyvefærdige unger pr. rede for hhv. hegnede reder (blå) sammenlignet med sikre/sandsynlige ynglepar med ubeskyttede reder (rød) i perioden 2006-2020. Der blev i 2020 kun set en unge, som fløj fra en rede uden hegn. Antallet af reder har årligt ligget mellem 17 og 28 reder.

Average number of fledglings per nest from fenced nests (blue) compared to confirmed/probable breeding pairs with unprotected nests (red) during 2006-2020. In 2020 only one young fledged from a nest without a fence. The annual number of nests have been in the range 17-28.

Årsagen til at de mange par opgav med at yngle allerede tidligt i perioden kendes ikke. Men blandt de sandsynlige årsager er prædation fra ræv tidligt i sæsonen, inden det har været muligt at lokalisere rederne og beskytte dem. Kraftigt regnskyl kan også være en mulig forklaring.

Når der er etableret et hegn om en rede, bør hegnet blive stående mindst 17 dage efter, at den sidste unge er flyvefærdig. Det er den gennemsnitlige periode, hvor flyvefærdige unger er afhængige af at blive fodret af forældrefuglene. I den periode har det vist sig, at ungerne gerne overnatter i reden. Hvis hegnet derfor straks fjernes, efter at ungerne er blevet flyvefærdige, risikerer man at ungerne præderes på reden om natten, selvom de er flyvefærdige. Det er af afgørende vigtighed at forklare dette forhold overfor lodsejere og hedehegeværter, da de naturligvis har et ønske om at komme hurtigt i gang med at høste og tilså den indhegnede plet, når ungerne er flyvefærdige og tilsyneladende har forladt reden midt på dagen.

Fotografer og fuglebeskyttelse

I 2020 har vi oplevet, at interessen for at fotografere de smukke og elegante hedehøge er steget til nye højder. Øget interesse for hedehøge er naturligvis meget glædeligt, men vi har også mødt fotoentusiaster, som har opholdt sig i bil ganske tæt på reder, og som fandt frem til rederne, pga. de hegn vi har etableret for at beskytte ynglefuglene. Fotografer kan som udgangspunkt ikke komme tæt nok på det, de gerne vil fotografere, og indsigt i og respekt for det, der fotografes, er derfor vigtig for at undgå forstyrrelse af ynglefuglene. Det er klart, at hvis en fotograf placerer sin bil så tæt på reden, at hunnen ikke umiddelbart går ned på reden, f.eks. efter at have modtaget et bytte fra hannen, så kan det have den konsekvens, at æggene bliver afkølet for meget, eller at fodringsraten af ungerne reduceres i en grad, så det går ud over fuglenes ynglesucces.



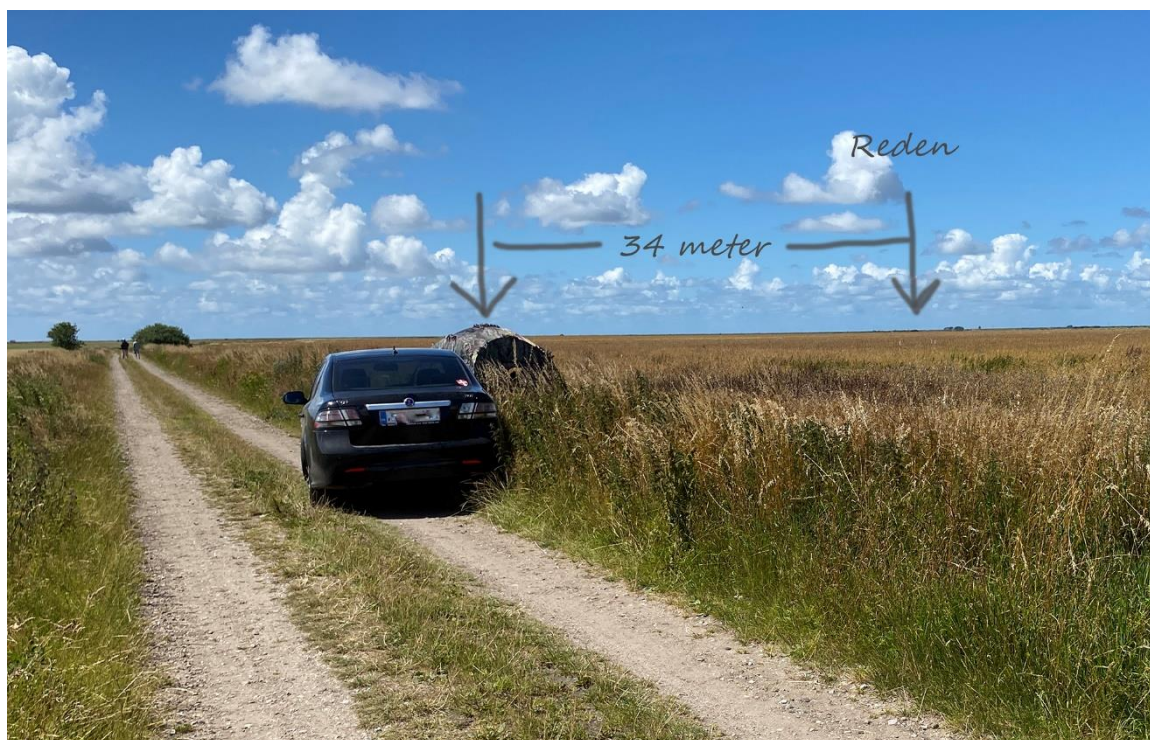
En gammel han tager et hvil på en pæl. Et eftertragtet motiv for fotografer. Ottersbøl 22. juni 2020, Foto: Aage Matthiesen.

An old male takes a rest on a pole. A desired motif for bird photographers. Ottersbøl June 22nd 2020, Photo: Aage Matthiesen.

I forbindelse med vores egne projektmedarbejderes aktiviteter, som omfatter lokalisering og hegning omkring reder og ringmærkning af ungerne, er vi meget opmærksomme på, at den nødvendige forstyrrelse af fuglene kun sker kortvarigt og på et tidspunkt på dagen, hvor fuglene bedst tåler forstyrrelsen. Så længe vi ved, at et ynglepar kun udsættes for forstyrrelser af os selv og måske ejeren i forbindelse med markarbejde, kan vi afpasse aktiviteterne, så de ikke får negativ indflydelse på ynglesuccesen. Fotoentusiaster vil derimod udvise meget stor tålmodighed, og vil tilbringe mange timer tæt på en rede, og dermed potentielt stresser fuglene i lang tid. Så læs fuglenes adfærd og ændr din egen efter behov. Ynglefuglenes ve og vel er altid det vigtigste.

Særligt i 2020, hvor kun ganske få par havde succes, blev tilstedeværelsen af fotografer nær beskyttede reder kritisk, da fotograferne flokkedes om de ganske få reder, der havde succes. En af vores projektmedarbejdere oplevede, at der ved hvert eneste besøg ved en gruppe af ynglende hedehøge, opholdt sig fotografer på en markvej tæt på det nærmeste ynglepar, i en periode fra slutningen af juni til begyndelsen af august. Der var ofte tale om flere biler med op til 5 biler samtidig på den lille grusvej. Dertil kom en situation, hvor en af fotograferne (uden tilladelse fra ejeren) endog havde opstillet et fotoskjul i kanten af marken (Figur 12).

Projekt Hedehøgs succes er helt afhængigt af, at vi har et godt samarbejde med ejerne og brugeren af marken og ofte også de nærmeste naboer. Det er klart, at sådanne situationer ganske enkelt risikerer at ødelægge ejernes, brugernes og naboernes interesse for at medvirke til at samarbejde med Projekt Hedehøg om at sikre en god beskyttelse af ynglefluglene. Projekt Hedehøg vil gerne samarbejde med fotografer, men et samarbejde forudsætter gensidigt respekt og kommunikation. Vi opfordrer derfor til, at fotografer, der bruger dagevis i felten, bidrager med observationer af ynglefugle og aflæsninger af ringmærkede hedehøge.



Figur 12. En fotografs bil er parkeret, og et fotoskjul er opsat i kanten af marken, kun 34 m fra reden, hvilket betød, at hunnen reagerede på tilstedeværelsen. Vi beder fotografer om at holde en afstand på mindst 100 m til reder for at undgå forstyrrelser. Foto: Aage Matthiesen.

A photographer's car is parked, and a photo hide set up at the edge of the field, only 34 m from the nest, which meant that the female reacted to the presence. We ask photographers to keep a distance of at least 100 m to nests to avoid disturbance. Photo: Aage Matthiesen.

Der blev i alt ringmærket 16 unger, som blev forsynet med en metalring og en blå farvering med hvid skrift (Figur 14).

En af de måder, fotografer kan samarbejde med projektet, er at indberette alle observerede hedehøge med farveringe til Projekt Hedehøg eller Statens Naturhistoriske Museum med angivelse af lokalitet og dato, så vi kan følge ungerne færd og overlevelse i den første tid uden for reden. Alle aflæsninger af fugle har naturligvis stor interesse, og det gælder også voksne fugle, eller ikke-ynglende fugle (Figur 13). Men også observationer af fugles aktivitet, og negative observationer, dvs. observationer af, at fugle er forsvundet fra en lokalitet, hvor de forekom tidligere på sæsonen, kan have betydning for vores arbejde med at beskytte fuglene.

Vi skal hermed på det stærkeste opfordre alle om fremover at tage behørigt hensyn til de ynglende hedehøge. Det betyder bl.a., at man skal holde en afstand på mindst 100 m til rederne. Vi vil fremover registrere fotografer og andre, som ikke følger en henstilling om at sikre de ynglende hedehøge ro på ynglepladsen.



Figur 13. En 2K han hedehøg med farvering i Nr. Farup Enge d. 26. juni. Den blev mærket som unge d. 9. juli 2019 ved Ballum Sluse. Der blev set usædvanligt mange 2K fugle i 2020, som også afspejler, at mange unger blev flyvefærdige i 2019. Forhåbentlig returnerer flere af disse som ynglefugle i 2021 eller 22. Foto: Aage Matthiesen.

A colour ringed 2nd CY male Montagues Harrier in Nr. Farup Enge, June 26th 2020. It was ringed in a nest July 9th 2019, Ballum Sluse. An unusual high number of 2CY birds were observed in 2020, which also reflects many fledged in 2019. Hopefully more will return to Southwest Jutland as breeding birds in 2021 or 22. Photo: Aage Matthiesen.



Figur 14. Ringmærkning af en unge i en rede ved Ottersbøl 9. juli 2020. Ringmærkning foretages kun ved reder, der er hegnede, for at undgå at prædatorer følger efter i sporene ind til reden. Foto: Aage Matthiesen.

Ringing of a young in a nest in Ottersbøl July 9th 2020. Ringing is only done in fenced nests to avoid ground predators to be guided to the nest by our footsteps. Photo: Aage Matthiesen.

Feltarbejdets udførelse

Feltarbejdet blev udført af Aage Matthiesen, Jesper Leegaard og Svend Anker Schwebs, med bistand fra Iben Hove Sørensen, Kurt Bredal Christensen og Lars Maltha Rasmussen.

Følgende skal takkes, idet de på forskellig vis har bidraget med assistance, hjælp og oplysninger om hedehøg: Anker Juhl (Ottersbøl), Bjarne Clausen (Mjolden), Hans Jessen Hansen (Buntje-Ballum), Kresten Hansen (Lunde), Martin Petersen (Fole), Kristian Lauritsen (Lintrup), Klaus Gotthardsen (Hjortvad), Christian Schultz (Harreby), Søren Hansen (Kastrup), Hans Peter Fuglsang (Gånsager), Jesper Vodder (Skærbæk), Egon Iversen, Lars Hobel, Birgit Iversen, Poul Erik Junk, Peter Kjer Hansen, Jesper Tofft, Harry Antonisen, Niels Bomholt Jensen, Aleks Lund, Kurt Hansen, John Frikke, Gerda Bladt, Flemming Wollbrink og Klaus Bo Jensen.

Desuden er der benyttet supplerende data fra DOFbasen (www.dofbasen.dk), og alle, der har indtastet oplysninger om hedehøge i DOFbasen, takkes hermed.

Desuden takkes Ringmærkningscentralen, Statens Naturhistoriske Museum, København for godt samarbejde omkring ringmærkning af hedehøge.

Alle aflæsninger af mærkede hedehøge bedes rapporteret til museet via dette link: <https://www.fuglering.dk/>

Samarbejdspartnere

Vi vil gerne takke de lodsejere som har givet os værdifulde oplysninger, og som har hjulpet og samarbejdet aktivt med beskyttelsen af de ynglende hedehøge.

Følgende er kontaktpersoner for Projekt Hedehøg:

Aage Matthiesen, mail: aagematt(at)mail.tele.dk, tlf. 4046 3380
Jesper Leegaard, mail: sortstork(at)gmail.com, tlf. 2565 8690
Svend Anker Schwebs, mail: sas.schwebs(at).com, tlf. 2338 8114
Lars Maltha Rasmussen, mail: larsmaltha2156(at)gmail.com, tlf. 21556111

Finansieringen af DOF's Projekt Hedehøg kommer fra Miljøministeriet samt Tønder, Aabenraa, Haderslev, Vejen og Esbjerg Kommuner.

Involverede organisationer:

Miljøstyrelsen Syddjylland: Morten Bentzon Hansen, tlf. 6092 8625
Sønderjysk Landboforening: Gunnar Jespersen, tlf. 7320 2661
Esbjerg Kommune: Mette Kirkebjerg Due tlf. 7616 1616
Tønder Kommune: Conny Brandt, tlf. 7492 9295
Aabenraa Kommune: Torben Hansen, tlf. 7376 7358
Haderslev Kommune: Claus Moss Hansen, tlf. 7434 2212
Vejen Kommune: Inge Nagstrup, tlf. 7996 6262
Nationalpark Vadehavet: John Frikke, tlf. 7254 3661
Dansk Ornitologisk Forening: Timme Nyegaard, tn@dof.dk, tlf. 3328 3823



En god flaske rødvin med en hilsen fra Projekt Hedehøg var feedback til ejerne af hegnede hedehøge i 2020. Foto: Aage Matthiesen.

Farmers hosting protected nests of Montagues Harrier received a greeting from Birdlife Denmark. Photo: Aage Matthiesen.

Litteratur

DMI 2020. Månedens, sæsonen og årets vejr. <http://www.dmi.dk/>

Rasmussen, L. M., A. Hoffmann & T. Nyegaard 2007. Monitoringsplan for Hedehøg *Circus pygargus*. DOF's Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY)
<http://www.dofbasen.dk/DATSY/datsyvejledning.php?art=02630>

Rasmussen, L.M., I.H. Sørensen, A. Matthiesen, J. Leegaard, S.A. Schwebs & T. Nyegaard 2019. Hedehøg i Danmark 2019. DOF's arbejdsrapport fra Projekt Hedehøg. Dansk Ornitologisk Forening.
https://www.dof.dk/images/projekter/hedeoeg/dokumenter/Hedehog_i_Danmark_2019.pdf

Find flere oplysninger om hedehøg på DOF's hjemmeside: www.dof.dk/projekthedeoeg

Læs om det meget omfattende hollandske arbejde med hedehøg på:

https://www.facebook.com/Grauwe-Kiekendief-Kenniscentrum-Akkervogels-190585087622000/?ref=page_internal&path=%2FGrauwe-Kiekendief-Kenniscentrum-Akkervogels-190585087622000%2F